

Динаміка конфлікту

Анна Шевцова, Ірина Островська, Тамара Березянко
Національний університет харчових технологій

Вступ. Суспільство, як і окремі люди знаходяться в постійному розвитку, при чому проблеми конфліктів та методів їх вирішення є невід'ємним та постійно досліджуваним елементом цього розвитку. Для прогнозування і визначення раціональних методів і форм управління конфліктами, необхідно розглянути поняття конфлікту в динаміці. Саме розглядаючи процес конфлікту на окремих його стадіях, виникає можливість раціонально ним управляти, передбачати певні ситуації та запобігати негативні наслідки.

Матеріали і методи. Для дослідження динаміки конфлікту було використано наукові праці таких вчених як А.Я.Анцупов, А.В.Шипілов, Л.А.Петровська, А.Рапопорт та інші, застосовано порівняльний, концептуальний та науковий методи окремих аспектів процесу конфлікту в динаміці.

Результати. Під динамікою розвитку конфлікту розуміється раптова чи поступова зміна відносин між учасниками, що залежить від специфіки їхніх стосунків, характерних рис учасників і важливість переслідуваних ними цілей із врахуванням факторів, які впливають на них. Існує багато поглядів стосовно структурних компонентів, за допомогою яких можна описати конфлікт у динаміці. А.Я. Анцупов і А.В. Шипілов при описі процесу конфлікту зупиняються на стадіях процесу виникнення і розвитку конфлікту (включаючи конфліктна взаємодія і вирішення конфлікту). Л. А. Петровська представляє динаміку конфлікту як процес, опис якого включає різні стадії розвитку конфлікту від виникнення конфліктної ситуації до її дозволу. А.Рапопорт на базі динаміки розвитку конфліктів виділяв такі типи конфліктів, як боротьба, ігри і дебати. Він описує типи конфліктів на основі відмінності їх характеристик, використовуючи при цьому різні підходи[1].

Динамічні характеристики конфлікту пов'язані з тим, які саме події відбуваються у конфлікті. До динамічних характеристик конфлікту належать стадії конфлікту та різні процеси, які виникають на цих стадіях.

Найбільш повно стадії процесу конфлікту можна розглянути наступним чином: передконфліктна ситуація (латентний період) - це період накопичення фактів і процесів, які можуть привести до конфлікту, тому цей період і називають латентним (прихованим). На цій стадії майбутні опоненти конфлікту ще не усвідомлюють в повній мірі наслідків тим протиріч які виникли. Потенційна можливість перетворення проблемної ситуації у перед

конфліктну пов'язана із вступом у дію суб'єктивних факторів, тобто усвідомлення проблемної ситуації інцидент - це збіг обставин, що є приводом для конфлікту. ескалація - це ключова, сама напружена його стадія, коли відбувається загострення всіх протиріч між його учасниками і використовуються всі можливості для перемоги.

Кульмінація - (пік) настає тоді, коли ескалація конфлікту привела одну чи обидві сторони до дій, які наносять серйозний ущерб справі, яка їх пов'язує. Кульмінація - це вища точка ескалації. Вона зазвичай відображається в якомусь «вибуховому епізоді». При кульмінації конфлікт досягає такої напруги, що обом чи принаймні одній стороні стає ясно, що продовжувати конфлікт просто немає сенсу.

Кульмінація безпосередньо підводить сторони до усвідомлення необхідності перервати дії і шукати вихід із конфлікту. завершення конфлікту - це остання стадія відкритого конфлікту, вона означає будь-яке закінчення. Часто завершення конфлікту характеризується тим, що обидві сторони усвідомили безрезультатність продовження конфлікту, або навіть з тим, що один із опонентів був знищений в процесі конфлікту.

Виділяють декілька способів завершення конфлікту, а саме: 1) затухання конфлікту, 2) усунення (знищення) опонента чи двох опонентів протиборства, 3) усунення чи знищення об'єкту конфлікту, 4) зміна позицій обох або однієї із сторін конфлікту, 5) участь в конфлікті третьої сторони, яка здатна завершити його шляхом використання сили, 6) звернення суб'єктів конфлікту до арбітра і завершення його шляхом третейського суду, 7) переговори, як найефективніший спосіб, 8) переростання конфлікту в інший конфлікт. постконфліктна ситуація - конфлікт завжди залишає після себе певні сліди в душах опонентів. Інколи це розпач, розчарування, втрата віри в людей. І в себе, а інколи почуття самоствердження, гордості за свою моральну стійкість і принциповість, усвідомлення корисності досвіду, який особа набула під час конфлікту.

Проте конфлікт має не тільки такі чисто суб'єктивні наслідки. Коли він завершується, створюється ситуація, яка суттєво відрізняється від тієї, яка існувала до і під час конфлікту. Таким чином настає постконфліктний синдром (наслідки конфлікту), який виражається в напруженні взаємовідносин колишніх опонентів. Такі наслідки можуть бути деструктивними, негативними, а можуть бути і конструктивними, позитивними, які сприяють переміні справ на краще, запровадженню корисних інновацій.

Найчастіше наслідки конфлікту бувають одночасно і позитивними і негативними[2]. Таким чином, динаміка розвитку конфлікту являє собою

процес, заснований на колишньому досвіді учасників взаємодії, що формує їхнє ставлення до нової ситуації протиріччя, що, у свою чергу, задає сценарій їх нового взаємодії. Висновки. Динаміка конфлікту є перебіг, його зміна під впливом внутрішніх механізмів конфлікту, і навіть зовнішніх факторів, і умов.

У динаміці конфлікту виділяють ряд періодів і етапів. Латентний період, що включає: виникнення об'єктивної проблемної ситуації, усвідомлення її суб'єктами взаємодії, спроби сторін вирішити ситуацію неконфліктними способами і перед конфліктної ситуації. Відкритий період, який часто називають власне конфліктом, включає: інцидент, ескалацію конфлікту, збалансоване протидія також завершення конфлікту. Отже процес конфлікту доцільніше розглядати саме в динаміці його протікання, оскільки є можливість передбачення тієї чи іншої ситуації, як позитивної так і негативної, для раціонального управління конфліктом в цілому.

Література

1.Винославська О.В., Бреусенко-Кузнецов О.А., Зливков В.Л., Апішева А.Ш., Васильєва О.С. Психологія. Навчальний посібник / К.: Фірма «ІНКОС», 2013.- 351 с.

2.Дмитрієв А.В.Конфликтология: Навчальний посібник. – М.:Альфа-М, 2008. – 336 с.